

تذکرہ مجمع الفضلاء

تألیف
محمد عارف نقابی بخارایی
(سده ۱۰-۱۱ ق)

تصحیح
محمد خشکاب

زیر نظر
دکتر یوسف بیگ بابا پور

بنیاد
تفکر و
و اخوان مسنون ایرانی و اسلامی

سرتیسانه	: بفايي بخاراڼي، محمد عارف
عنوان و نام پېښور	: تذکره مجمع الفضلاء/ مؤلف: محمد عارف بفايي بخاراڼي (سده ۱۱۰۱ هـ.ق.) ؛ [صاحب اثر] مؤسسه فرهنگ
	: سپان شکوهي
منشخصات نشر	: تهران: منشور سمير، ۱۳۹۲.
منشخصات طاهري	: ۴۹۸ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۰۹-۹۶-۸
وضعيت فهرست نویسی	: فبا
پاددانشت	: کتابخانه: ص. [۲۸۲]-۳۹۸.
پاددانشت	: نمابه
شناسه افزوده	: خشکاب محمد، ۱۳۷۰، تحقيق
شناسه افزوده	: بيگ باباپور يوسف، ۱۳۵۷، ريز نظر
شناسه افزوده	: مؤسسه فرهنگ سپان شکوهي
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۷۷۵۶۸

تذکره مجمع الفضلاء

محمد عارف بفايي بخاراڼي (سده ۱۱۰۱ هـ.ق.)

تقيق محمد خشکاب

زیر نظر دکتر يوسف بيگ باباپور

ناشر: منشور سمير

منه آرايي و طرح جلد: واحد آماده سازي منشور سمير

شمارگان: ۳۰۰ نمره

نوبت چاپ: اول- ۹۴

قيمت: ۴۰۰۰۰۰ ريال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۰۹-۹۶-۸

مرکز پخش: تهران - خيابان انقلاب - مقابل دانشگاه تهران - پاساژ فروزنده

طبقه منفي ۲ - واحد ۱۰۹ - کتابسرای افتخارزاده - تلفن: ۰۲۱۶۶۹۵۵۸۹۵

شورای علمی و ارزايی کتاب

پهروز ايماني - يوسف بيگ باباپور - مهدي رحيم پور

اميد سروري - سيد محمد حسين مرعشي

www.bonyadshokoohi.ir/com/org

info@bonyadshokoohi.ir

ايران - تهران - صندوق پستي: ۱۵۸۷۵-۸۹۷۸

بر نام آن که عالم نامه اوست

بر آفاق، نقش نامه اوست

هر برگ از ستون علمی و فرهنگی ما، در حکم ورق هیئت ماست، ورقی که مهر فرزانه‌گی و فره‌یختگی بر آن نقش بسته، و معرف جایگاه تمدنی ما در جهان است. این جایگاه آن گاه بلندتر خواهد بود، و شکوه آن افزوتر، که بیشتر به احیاء و بازخوانی آثار و آثار گذشته خودمان بپردازیم، و ارزشهای محتوایی و صوری آنها را بهتر و بیشتر بشناسیم و بپذیریم.

هنوز بسیاری کنجینه‌های پنهان در دل کتابخانه‌ها که در انتظار دستیابی احیا کنند تا دوباره آنها را به جلوه درآورد و در مطردانش پریشان قرار دهند. بنیاد سکوپی بر آن نباشد تا بعد بتوان خود، چندی از این کنجینه‌ها را معرفی کند و در تعالی فرهنگ ایرانی و اسلامی، نقشی موثر داشته باشد.

دکتر جلال جلال سکوپی

رئیس بنیاد سکوپی

فهرست مطالب

۲۳	مقدمه مصحح
۲۳	خلاصه‌ای از تذکره‌نویسی فارسی در آسیای میانه
۲۳	الف - تذکره‌های عمومی
۲۴	ب - تذکره‌های محلی
۲۵	د - کتاب‌های تاریخی
۲۶	هـ - دیگر کتاب‌ها
۲۶	بقایای بخارایی
۲۷	بخش‌های مجمع الفضلا
۲۹	منابع مجمع الفضلا
۳۰	تقدیم کتاب
۳۱	بقایای یا لقایی؟
۳۲	خواجہ عارف بقایی
۳۷	تاریخ مرگ بقایی
۳۷	درباره شاعری بقایی بخارایی
۳۹	مشفق بخارایی معروفترین شاعر این تذکره
۴۰	معرفی نسخه مجمع الفضلا
۴۲	سعید نفیسی و مجمع الفضلا
۴۴	درباره تعلیقات مجمع الفضلا

متن مجمع الفضلاء

فراهم آوردن ذکر فضایی نامدار و فصیحی بلاغت شعار و تعریف کتاب و صفات پادشاه کامیاب

مستطاب ۶۲

۶۷.....	[لبید بن اسود الباهلی]
۶۷.....	[فرزدق النجدی]
۶۸.....	دعبل [بن علی الخزاعی]
۶۹.....	فرقة اول - در ذکر فضلا و فصحا و بلغای عجم و احوالات و کیفیات و لطایف ایشان
۶۹.....	رودکی
۶۹.....	غضایری
۶۹.....	اسدی
۷۰.....	ابوالفرج سگری
۷۰.....	منوبی
۷۰.....	بندار رازی
۷۰.....	عنصری
۷۱.....	عسجری
۷۱.....	معود سعد سلمان
۷۱.....	فردوسی
۷۵.....	فرخی
۷۶.....	امیر معزی
۷۶.....	نظامی عروضی
۷۷.....	حکیم ناصر خسرو
۷۷.....	عمیق بخارانی
۷۷.....	امام الشعرا قطران بن منصور
۷۷.....	قصیح البیان قصیح جرجانی
۷۸.....	مختارالابرار فرخاری
۷۸.....	فاضل معنوی ابوالعلای گنجوی
۷۹.....	ملک عماد زوزنی
۷۹.....	استاد ازرقی
۷۹.....	سلطان الفضلا عبدالواسع جبلی
۷۹.....	ملک الفضلا ابوالمفاخر رازی
۸۰.....	افضل الدین خاقانی
۸۰.....	ملک الشعراء و الفضلا اوحدالدین انوری
۸۱.....	سیدالشعراء رشید وطواط
۸۲.....	ملک الشعراء ادیب صابر
۸۲.....	مفخر الکلام عثمان مختاری
۸۲.....	حکیم عارف شیخ مجدود ابن [آدم] بن السنائی الغزنوی قدس سره
۸۴.....	حکیم سوزنی سمرقندی
۸۴.....	نامی، فلکی شروانی

۸۵.....	سید اشرف حسن الغزنوی
۸۵.....	کلام الفصیح فرید کاتب
۸۵.....	سیفی نیشاپوری
۸۶.....	فاضل معنوی روحانی سمرقندی
۸۶.....	ملک الکلام ظهیر الدین فاریابی
۸۷.....	ملک الشعراء مجیر الدین بیلقانی
۸۸.....	جوهری زرگر
۸۸.....	سلطان الفضلا اثیر الدین اخسیکتی
۸۹.....	املح الشعراء سیف الدین اسفرنگ
۹۰.....	شیخ العارف نظامی گنجهای
۹۰.....	فخر الشعراء سید ذوالفقار شروانی
۹۱.....	ملک الکلام شاهفور نیشاپوری
۹۲.....	ملک الفضلا جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی
۹۲.....	فاضل بالاستحقاق کمال الدین اسماعیل بن جمال الدین عبدالرزاق
۹۳.....	شرف الدین شفروه اصفهانی
۹۳.....	فصیح الدین رفیع لبنانی
۹۴.....	فاضل معنوی سعید هروی
۹۴.....	مفخر الفضلا مولانا شمس طبسی
۹۵.....	امام الشعراء مولانا امامی هروی
۹۵.....	فاضل مکمل فرید احوال
۹۶.....	گنجور معانی اثیر الدین اومانی
۹۶.....	مولانا رکن الدین قبائی
۹۷.....	مفخر الفضلا خواجه مجد همگر
۹۷.....	زیده الفضلا پور بهای جامی
۹۸.....	ملک الفضلا عبدالقادر نایبی
۹۸.....	مقتدای ابرار فرید الدین شیخ عطار
۹۹.....	مقتدای عارفان مولانا جلال الدین رومی
۱۰۰.....	شیخ بزرگوار سعدی شیرازی
۱۰۲.....	فاضل نیکوسیر مجد همگر
۱۰۳.....	شیخ العالم الموحّد اوحد الدین کرمانی
۱۰۴.....	شیخ العارف فخر الدین عراقی
۱۰۴.....	مفخر الفضلا خواجه همام تبریزی
۱۰۵.....	ملک الشعراء بدر چاچی
۱۰۵.....	قدوة المحققین [شیخ] عزالدین پور [حسن] اسفراینی
۱۰۵.....	مفخر السادات والعارفین سید حسینی
۱۰۶.....	فاضل پرفتح ابن نصح

- ملک الکلام ابن حسام الهروی ۱۰۶
- مفخر الفضلا فخر البناکتی ۱۰۷
- افضل الفضلاء جلال [الذین] بن جعفر فراهانی ۱۰۷
- حکیم نزاری قهستانی ۱۰۸
- مفخر الفضلا سراج الدین القمری ۱۰۸
- [امیر خسرو دهلوی] ۱۰۹
- گنج خسروی خواجه حسن دهلوی ۱۱۰
- ملک الشعرا خواجہ کرمانی ۱۱۰
- مفخر الشعرا امیر کرمانی ۱۱۱
- زبدۃ العلماء خواجه عماد فقیہ ۱۱۱
- امیر المتکلمین سلمان ساوجی ۱۱۲
- مفخر الفضلا خواجه عبید زاکانی ۱۱۲
- عبدیم النمل بساطی سمرقندی ۱۱۲
- قدوة الفضلا خواجه عصمت الله [بخاری] ۱۱۴
- امیر الطرغا مولانا ابواسحاق شرازی ۱۱۵
- مولانا برندق بخاری ۱۱۵
- افتخار الفضلا خواجه رستم ۱۱۶
- ملک الشعرا مولانا بدر [شروانی] ۱۱۶
- قدوة العرفا مولانا شرف الدین علی بودی ۱۱۷
- مولانا علی دزد استرآبادی ۱۱۷
- ملک الشعرا مولانا کاتبی ۱۱۷
- مولانا خواجه علی شهاب ترشیزی ۱۱۸
- شیخ العارف فخر الملة والذین آذری ۱۱۸
- فخر الفضلا مولانا سیمی نیشابوری ۱۱۹
- فاضل دهر مولانا یحیی [اسبیک] ۱۱۹
- مقدم الرجال مولانا کمال الدین ابن غیاث ۱۲۰
- ملک الشعرا مولانا کمال [بدخشی] ۱۲۰
- مقبول الابرار مولانا خیالی ۱۲۰
- اعجوبة سخن آرای بابا سودانی ۱۲۱
- مولانا طالب جناجرمی ۱۲۲
- مستجمع الطاف الہی امیر شاہی ۱۲۲
- مولانا حسن سلیمی ۱۲۳
- مولانا [عارفی] ۱۲۴
- کنز ذوقون مولانا جنونی ۱۲۴
- مولانا معظم امیر یوسف ۱۲۵
- زبدۃ الفضلا خواجه فخر الدین اوحید مستوفی ۱۲۵

۱۲۶.....	امیر یمین الدین نزلابادی
۱۲۶.....	مولانا قاسمی [تونی]
۱۲۷.....	مولانا صاحب بلخی [متخلص به شریفی]
۱۲۷.....	فخرالفضلای خواجه منصور [قرا بوقه طوسی]
۱۲۸.....	مفخرالمتأخرین مولانا طوسی
	سید شرف الدین رضا
۱۲۹.....	حافظ حلوانی
۱۳۰.....	مولانا طوطی [ترشیزی]
۱۳۰.....	مولانا قنبری [نیشابوری]
۱۳۱.....	مولانا طاهر [بخاری]
۱۳۱.....	ولی قلندر
۱۳۱.....	سلطان الامرا امیر بادگار بیگ سیفی
۱۳۲.....	فاضل وقت مولانا محمود موسه

فرقه ثانی - در ذکر مجاهد سلاک مسالک دین و عارف معارف یقین، حضرت شیخ الاسلامی [۷۵]

۱۳۳.....	- قدس سره السامی - مولانا نورالدین عبدالرحمان الجامی و فضلاء روزگار
۱۳۹.....	امیر سلطان جلال الدین
۱۴۰.....	مولا منیر
۱۴۰.....	مولانا واصفی
۱۴۰.....	مولانا زیرکی
۱۴۵.....	مولانا نرگسی
۱۴۶.....	مولا جانی
۱۴۷.....	خواجه رحمی
۱۴۷.....	شاه طاهر
۱۴۸.....	مولانا زاده مولانا عبدالغفار
۱۵۰.....	مولانا غزالی
۱۵۰.....	امیر فریدون
۱۵۱.....	مولانا نامی
۱۵۱.....	مولانا حریمی
۱۵۲.....	مولانا یوسفی طبیب
۱۵۲.....	مولانا قاسم ضیائی
۱۵۳.....	نادری بیگ
۱۵۳.....	مولانا بیقیدی
۱۵۴.....	مولانا آکهی
۱۵۴.....	مولانا شهودی
۱۵۶.....	مولانا رهنائی
۱۵۷.....	

۱۵۸.....	مولانا قطب.....
۱۵۸.....	[امیر همايون اسفراينی].....
۱۵۸.....	مولانا خزانى.....
۱۵۹.....	شاه حسين كامى.....
۱۶۰.....	مولانا واصلی.....
۱۶۱.....	مولانا فغانى.....
۱۶۲.....	مولانا لسانى.....
۱۶۲.....	مولانا شريف.....
۱۶۳.....	مولانا فصیحى.....
۱۶۴.....	مولانا خوشى.....
۱۶۴.....	مولانا اسى.....
۱۶۵.....	شيخ عابد.....
۱۶۶.....	خواجہ کلاڻ.....
۱۶۶.....	ميرزا قاسم.....
۱۶۸.....	مولانا ترابى.....
۱۶۸.....	مولانا قادري.....
۱۶۸.....	شيخ عماد فضل الله.....
۱۶۹.....	مولانا هجرى.....
۱۷۰.....	مولانا حاصلی.....
۱۷۰.....	شاه حبيب.....
۱۷۱.....	مولانا اتوبى.....
۱۷۱.....	ميرزا صادق.....
۱۷۲.....	مولانا باقى كره [و] مولانا پاينده.....
۱۷۲.....	مولانا طفيلی.....
۱۷۳.....	مولانا قاسم كاهى.....
۱۷۴.....	ميرزا بياضی.....
۱۷۴.....	عرب طوبى.....
۱۷۴.....	مولانا وقارى.....
۱۷۵.....	مولانا وصفی.....
۱۷۶.....	مولانا لطفی.....
۱۷۶.....	مولانا ماتمى.....
۱۷۷.....	مولانا قدرى.....
۱۷۷.....	مولانا ناطقى.....
۱۷۷.....	مولانا وحيدى.....
۱۷۸.....	مولانا محتشم.....
۱۷۸.....	مولانا ساعدى.....

فرقه ثالث - در ذکر اوصاف و احوالات و لطایف اکابر و افاضل که البوم بوستان خرد به زیور	
فضل و بلاغت ایشان آراسته است بیان نموده می شود.....	۱۸۱
استادالفضلا قدوة الشعرا مولانا مشفقى	۱۸۱
خلف اکابر خواجه هاشم	۱۸۹
مولانا قدسى	۱۹۱
مولانا نویدی کلنگ	۱۹۲
درویش بهرام سقا	۱۹۴
مولانا محرمى	۱۹۶
سلطان سعید خان	۱۹۶
جوانمرد علی خان	۱۹۷
ابوالخیر سلطان	۱۹۸
مظفر سلطان	۱۹۹
بوزه خور سلطان	۲۰۰
میرزا ابراهیم	۲۰۰
سلطان ابراهیم میرزا	۲۰۱
خواجه یونس خطائى	۲۰۲
مولانا مسیحى	۲۰۲
مولانا فگارى	۲۰۳
خواجه جان جهود	۲۰۴
مولانا فضلى	۲۰۴
میرفهمى	۲۰۵
مولانا عهدى	۲۰۶
مولانا والهى	۲۰۷
مفخر السادات حسن خواجه	۲۰۸
میر دیوانه	۲۰۹
مولانا حقیرى	۲۱۱
مولانا جنونى	۲۱۲
مولانا شهرتى	۲۱۲
شاه فنایى	۲۱۳
بیرم محمد خان	۲۱۴
عبدالرحیم خان خانان	۲۱۵
قلج محمدخان	۲۱۹
میرزا جعفر	۲۱۹
شیخ فیضى	۲۲۱
میر سید محمد نجفى	۲۲۲
شریف وقوعى	۲۲۳

۲۲۳.....	شریف کاشی.....
۲۲۴.....	مولانا عرفی.....
۲۲۵.....	خواجه حسین ثنائی.....
۲۲۷.....	میرزا قاسم.....
۲۲۷.....	مولانا عبداللطیف.....
۲۲۷.....	مولانا رعدی.....
۲۳۳.....	مظهري.....
۲۳۳.....	مولانا خلقي.....
۲۳۴.....	قاسم کوه بر.....
۲۳۴.....	گل گلشن خوبی نالی.....
۲۳۵.....	خواجه میرزا بیگ.....
۲۳۵.....	مولانا نیکی.....
۲۳۵.....	مولانا ظبی.....
۲۳۶.....	مولانا بیگم.....
۲۳۶.....	غباری.....
۲۳۷.....	غباری موی تاب.....
۲۳۷.....	خلقی قلندر.....
۲۳۷.....	قاسم ارسلان.....
۲۳۸.....	دوستی.....
۲۳۸.....	حیرانی.....
۲۳۹.....	مولانا وحشی.....
۲۴۰.....	مولانا زایری.....
۲۴۰.....	مولانا ولی.....
۲۴۱.....	میرزا حسابی ولد خلف و دُرّ صدف قاضی جهان.....
۲۴۲.....	میرزا شرف.....
۲۴۳.....	مولانا صیفی.....
۲۴۳.....	شانى تكلو.....
۲۴۳.....	علی.....
۲۴۳.....	مولانا صالح.....
۲۴۴.....	میرزا طاهر موسوی.....
۲۴۴.....	مولانا ضمیری.....
۲۴۴.....	شجاع.....
۲۴۵.....	جمشید.....
۲۴۵.....	مولانا نویندی.....
۲۴۶.....	مولانا باقی.....
۲۴۶.....	خواجه طبعی.....

۲۴۶		حزینی
۲۴۶		مولانا میرخورد
۲۴۷		شاه قلی خلخال
۲۴۷		سپهری
۲۴۷		واقفی
۲۴۷		قاضی نوری
۲۴۸		مولانا یحیی
۲۴۸		اسکندر
۲۴۸		رضائی
۲۴۹		امیر محمد تقی
۲۴۹		محمد نمکین
۲۴۹		قدری
۲۵۰		مولانا ملک
۲۵۲		مولانا ظهوری
۲۵۲		مولانا قسمی
۲۵۳		مولانا حالتی
۲۵۳		میرزا قلی
۲۵۳		مولانا نیکی
۲۵۴		مولانا غیوری
۲۵۴		مولانا فقیری
۲۵۵		مولانا یتیمی
۲۵۵		میرزا شاه بیگ لنگ
۲۵۶		شیخ علاءالدوله
۲۵۶		میر ابوالخیر
۲۵۷		میرزا محمد امین
۲۵۷		خواجه میرک
۲۵۷		مولانا بیغمی
۲۵۸		بدخشی
۲۵۸		مولانا مهجوری
۲۵۸		قاضی سعید
۲۶۰		مولانا واهی
۲۶۰		محمد شیرخان
۲۶۱		میر رستم
۲۶۱		میر بدیع قاضی
۲۶۱		غازی قلندر
۲۶۲		روغنی

۲۶۲	داعی
۲۶۲	مولانا محوی
۲۶۲	میرزا قاسم
۲۶۳	یادگار بیگ
۲۶۸	مولانا میرزا جان
۲۶۸	میرزا جوجک
۲۶۹	مولانا خاکس
۲۷۰	شیخ الشیوخ مولانا اگه
۲۷۱	اعلم محقق مولانا صادق
۲۷۱	حافظ ابراهیم
۲۷۲	عربی
۲۷۳	غلامی
۲۷۳	سالم بیگ
۲۷۳	نوروز
۲۷۳	حزنی
۲۷۴	سگ لوند
۲۷۴	میرزا ذوالفقار
۲۷۵	ادهمی
۲۷۵	مولانا زلفی
۲۷۶	مولانا دوری
۲۷۶	خاصی
۲۷۶	طرزی
۲۷۷	عربی
۲۷۷	مولانا ناظری
۲۷۸	میرجمال الدین
۲۷۸	مولانا مطلعی
۲۷۸	مولانا صالح
۲۷۹	صدقی
۲۸۰	مولانا شیخ بابای طبیب
۲۸۰	مولانا نگاهی
۲۸۱	مولانا نکوئی
۲۸۱	خواجه کلان پخته
۲۸۲	خواجه حامد
۲۸۳	مولانا ابوالحی
۲۸۳	میرزا شریف
۲۸۴	مولانا شکیمی

۲۸۶	یولقی بیگ
۲۸۷	مولانا حیاتی
۲۸۷	مولانا نوعی
۲۸۸	میر حسین کفری
۲۸۹	مولانا نظیری
۲۹۰	عبدالله بیگ
۲۹۱	حاجی بابا
۲۹۱	میرزا قاسم مرجان
۲۹۲	مولانا بابا
۲۹۲	وداعی
۲۹۳	شهدی
۲۹۳	قاضی محضی
۲۹۴	مولانا باقی
۲۹۴	مولانا صابری
۲۹۵	آدمی
۲۹۷	مولانا نیازی
۲۹۸	مولانا ریاضی
۲۹۹	میرزا باقی
۳۰۱	میرک وصالی
۳۰۳	مولانا نقدی
۳۰۳	فدانی
۳۰۴	میر محکم
۳۰۴	مولانا شرحی
۳۰۵	مولانا فانی
۳۰۶	مولانا صالح
۳۰۷	میر جوجک/چوچک
۳۰۸	میر باهر
۳۰۸	مولانا امینی
۳۰۹	میر دوستی
۳۰۹	قاضی پاینده شتل
۳۱۰	میر رموزی
۳۱۱	مولانا نجمی
۳۱۲	دیوانه بیاضی
۳۱۲	مولانا رحیمی
۳۱۴	معرومی
۳۱۴	فاضل منشی

۳۱۵	بیاضی
۳۱۵	خواجہ تولک باقی
۳۱۶	میرزا محمود
۳۱۸	مولانا فرخ شاہ
۳۲۰	میر شاہ محمد
۳۲۲	مولانا کمالی
۳۲۳	نظر
۳۲۳	مولانا محزون
۳۲۵	مولانا دخلی
۳۲۶	دریش علی چنگی
۳۲۷	عمری
۳۲۷	عوض محمد خان
۳۲۸	مولانا باقی
۳۲۸	مولانا مدحی
۳۲۸	نور محمد
۳۲۹	مولانا خواجہ محمد اویس
۳۳۰	ملا عبوری
۳۳۰	مولانا فیضی
۳۳۱	عشقی
۳۳۱	دیوانہ قیامت
۳۳۲	دیوانہ مشہدی
۳۳۲	قاضی ابوالفیض
۳۳۳	میر ہاشم
۳۳۴	میر فروغی
۳۳۵	عیانی
۳۳۵	خواجہ محمد قاسم
۳۳۶	صدیق
۳۳۷	محمد ایوب
۳۳۷	ظہیر
۳۳۹	تعلیقات
۴۵۷	نمایہ
۴۵۹	۱. نامہا، قیایل، القاب و
۴۷۳	۲. جایہا
۴۷۹	۳. کتابہا و رسائل
۴۸۳	منابع